

SIS - Standardiseringskommissionen i Sverige

SVENSK STANDARD SS 2218

Handläggande organ

SMS, SVERIGES MEKANSTANDARDISERING

Fastställt

1990-12-05

Utgåva

2

Sida

1 (46)

Registrering

SMS reg 522.013

SIS FASTSTÄLLER OCH UTGER SVENSK STANDARD SAMT SÄLJER NATIONELLA OCH INTERNATIONELLA STANDARDPUBLIKATIONER ©

Byggnadsbeslag — Lås och beslag till dörrar och fönster — Terminologi

Door and window fittings — Terminology

Innehåll	Sida
Orientering	1
1 Omfattning	1
2 Allmänna uttryck	2
3 Lås för fast montering och hänglås	2
4 Spanjoletter och kantreglar	12
5 Gångjärn	13
6 Dörrstängare och dörröppnare	15
Bilaga A – Figurexempel	17
Bilaga B – Engelskt-svenskt alfabetiskt register (Ej standard)	39
Bilaga C – Svenskt alfabetiskt register	44

Orientering

Denna utgåva är i förhållande till utgåva 1 utökad med termer för hänglås, gångjärn, spanjoletter, kantreglar, dörrstängare och dörröppnare.

I denna utgåva har termerna delats upp i fem avsnitt. Inom varje avsnitt har termerna givits i alfabetisk ordning med referenser till figurer som samlats i en figurbilaga. Uppslagsord står i halvfet stil. Ord som står i kursiv stil i definitioner finns som egna uppslagsord i standarden.

De engelska termer som tagits med i standarden får inte betraktas som standard. Det är inte helt säkert att de överensstämmer med språkbruket i senaste brittiska standard.

Figurerna i bilaga A visar exempel på hur byggnadsbeslag och tillhörande komponenter kan vara utformade.

1 Omfattning

Standarden gäller i första hand lås (inklusive hänglås) samt beslag till fönster och dörrar i byggnader. Med beslag har i detta sammanhang avsetts spanjoletter, kantreglar, gångjärn, dörrstängare och dörröppnare.

UDK 683.33:001.4

Standarder kan beställas hos SIS som även lämnar allmänna upplysningar om svensk och utländsk standard.
Postadress: SIS, Box 3295, 103 66 STOCKHOLM
Telefon: 08 - 613 52 00. Telefax: 08 - 11 70 35

Upplysningar om sakinnehållet i standarden lämnas av SMS.
Telefon: 08 - 783 80 00. Telefax: 08 - 667 85 42

Prisgrupp R

Tryckt i februari 1991

2 Allmänna uttryck

2.001

anslagssida, hellre än: stängningssida

E frame side

sida av sidhängd dörr eller fönster som stoppar mot anslagskant i karm

Se figur 1 och 2.

2.002

dyrkning

E picking

manipulation av spärrelement

2.003

gångdörr

E active door

Se figur 3.

2.004

gångjärnssida (bör inte användas), se öppningssida

2.005

högerdörr

E right hand door

sidhängd dörr där *gångjärn* är monterade på dörrens högra kant, sett från *öppningssida*

Se figur 1.

2.006

inaktiv dörr

E inactive door

Se figur 3.

2.007

manipulation

E manipulation

påverkan av *låsets* spärrande delar med annat föremål än låsets *nyckel*, så att låset kan öppnas

2.008

pardörr

E pair of doors

två mot varandra gående dörrar som täcker var sin del av en dörröppning

Se figur 3 och 93.

2.009

stängningssida (bör inte användas) se anslagssida

2.010

vänsterdörr

E left hand door

sidhängd dörr där *gångjärn* är monterade på dörrens vänstra kant, sett från *öppningssida*

Se figur 2.

2.011

öppningssida hellre än: gångjärnssida

E hinge side

sida av sidhängd dörr eller fönster åt vilken öppningsrörelsen är riktad

Se figur 1 och 2.

3 Lås för fast montering och hänglås

3.001

ansats

E shoulder

lägesbestämmande yta; jfr *nyckelansats*, *tryckesansats*

3.002

automatisk förregling

E automatic deadlocking

anordning som vid låst dörr automatiskt hindrar *kolvs* rörelse i *låset*

3.003

ax, se nyckelax

3.004

bange

E bolt latch

kolvs förlängning i *låskista*

Se figur 28, 39 och 40.

3.005

behör, se låsbehör

3.006

blindhack, se blindspår

- 3.007**
blindspår, blindhack
E false notch
Se figur 42.
- 3.008**
bom
E side bar
skena i *skivcylinder*
Se figur 37.
- 3.009**
bomspår
E true notch
kanal i *spärrskiva*
Se figur 42.
- 3.010**
borrskydd
E drill resistant insert
anordning för skydd av *låset* mot borrarangrepp
- 3.011**
bygelbredd
E shackle width
Se figur 64.
- 3.012**
bygelhöjd
E shackle height
Se figur 64.
- 3.013**
bygeltjocklek
E shackle thickness
minsta mått på *hänglådsbygels* tvärsnitt utan hänsyn till urtag för *spärrmekanism*
Se figur 64.
- 3.014**
centrallåsning
E central locking suite
låssystem där varje *nyckel* passar till ett visst *lås* och alla *nycklar* dessutom passar till ett eller flera gemensamma *lås*
Se figur 50.
- 3.015**
centrumavstånd
E centre distance
avstånd mellan vridcentrum för *tryckesroddare* och vridcentrum för *nyckel* respektive *cylinderroddare*
Se figur 32.
- 3.016**
cylinderhus
E cylinder house
yttre del av *låscylinder*
Se figur 35, 36 och 37.
- 3.017**
cylinderhänglås
E cylinder padlock
hänglås med *låscylinder*
Se figur 65.
- 3.018**
cylinderkärna hellre än: innercylinder
E cylinder plug
inre del av *låscylinder* som innehåller *nyckelkanal*
Se figur 35.
- 3.019**
cylinderlås
E cylinder lock
lås med *låscylinder*
Se figur 14, 16, 18 och 19.
- 3.020**
cylinderring
E cylinder ring, cylinder rose
ytterbeslag till *låscylinder*
Se figur 37.
- 3.021**
cylinderroddare
E cylinder follower
Se figur 32.
- 3.022**
cylinderskruv
E cylinder screw
skruv för montering av *låscylinder* i eller på *låshus*
Se figur 35 och 37.
- 3.023**
cylindertrumma
E plug
del i viss typ av *låscylinder*
Se figur 37.
- 3.024**
deckel (bör inte användas), se *täckplåt*
- 3.025**
delning, se *nyckeldelning*, *stiftdelning*

- 3.026**
delningsstift (bör inte användas), se mellanstift
- 3.027**
dorn
E guide pin
stift fastsatt i *låskistas* botten för styrning av *nyckel*
Se figur 47.
- 3.028**
dorndjup (bör inte användas), se nyckelhålsavstånd
- 3.029**
dornnyckel
E pipe key
nyckel med hål för *dom*
Se figur 47.
- 3.030**
dubbelfallås
E night latch with additional latch
fallås med minst två *fallar*
Se figur 18 och 19.
- 3.031**
dörrförstärkningsbehör
E reinforcement plate
beslag avsett att användas tillsammans med *lås*, monterat på båda sidor av dörren, med genomgående skruv, för att försvåra spjälkning av dörr vid brytning samt att låset vrids ut ur urtaget i dörren
Se figur 57.
- 3.032**
dörrtrycke, se trycke
- 3.033**
elektriskt slutbleck
E electric striking plate
slutbleck som manövreras på elektrisk väg så att *låsets kolv* friläggs
Se figur 56.
- 3.034**
fallfjäder
E latch bolt spring
fjäder som för ut *fall* i spärrande läge
Se figur 34 och 39.
- 3.035**
fall -en -ar, fallkolv
E latch bolt, spring bolt
kolv som har snedskuret ändplan och som påverkas av *fallfjäder*
Se figur 34, 38c och 39.
- 3.036**
fallkolv, se fall
- 3.037**
fallkolvslås (bör inte användas), se fallås
- 3.038**
fallås, inte: fallkolvslås
E night latch, latch
lås med enbart en eller flera *fallar*
Se figur 11, 12, 15, 16 och 17.
- 3.039**
fallregel
E two-step bolt
fall som vid en andra utlösning fungerar som *regel*
- 3.040**
fallregellås
E sash lock
lås med en *fallregel* eller med en *fall* och minst en *regel*
Se figur 20.
- 3.041**
fyrkantspinne
E plain spindle
axel med kvadratisk tvärsnitt som överför rörelser från *trycke* eller *vred* till *roddare*
Se figur 62.
- 3.042**
fönsterlås
E window lock
lås vars *spärrmekanism* manövreras från fönsters eller fönsterdörrs insida
Se figur 29.
- 3.043**
förrregling
E deadlocking
anordning som vid låst dörr hindrar *kolvs* rörelse i *låset*; jfr *automatisk förrregling*, *manuell förrregling*

3.044**förreglingsbleck**

E deadlocking latch plate

del av *elektriskt slutbleck* som påverkar *förreglingskolv*

Se figur 56.

3.045**förreglingskolv**

E deadlocking bolt

kolv som i intryckt läge påverkar *förregling*

Se figur 18 och 19.

3.046**grepp, se nyckelgrepp****3.047****generalhuvudnyckellåsning**

E grand master key system

grupp av flera system med *huvudnyckellåsning* där en *nyckel* (generalhuvudnyckel) öppnar alla i systemen ingående *lås*

Se figur 52.

3.048**hakregel**

E hook bolt

kolv utformad så att den hakar fast i *slutbleck* vid utlåsnings

Se figur 21, 22, 23 och 38b.

3.049**hakregellås**

E hook bolt lock

lås med en eller flera *hakreglar*

Se figur 21 och 23.

3.050**hjälpregel**

E auxiliary lever

del i *låsets regelmekanism*

Se figur 28.

3.051**huvudnyckellåsning**

E master keyed suite

låssystem där en *nyckel* (huvudnyckel) öppnar alla i systemet ingående *lås*; jfr *generalhuvudnyckellåsning*

Se figur 51.

3.052**hänglås**

E padlock

lås som i låst läge kan hålla samman två eller flera föremål och som i upplåst läge i sin helhet kan tas loss

Se figur 63, 64 och 65.

3.053**hänglåsbeslag**

E padlock fittings

fästansordning som möjliggör sammanhållning av dess delar med *hänglås*

Hänglåsbeslag har ofta en rörlig del. Se figur 66.

3.054**hänglåsbygel**

E padlock shackle

rörlig del på *hänglås* som håller samman föremål

Se figur 65.

3.055**högerlås**

E right hand lock

lås för montering på *högerdörr*

Se figur 1.

3.056**infällslås**

E cut lock

lås avsett att monteras infällt i dörr

Se figur 6.

3.057**innercylinder (bör inte användas), se cylinderkärna****3.058****inrikte**

E ward

fast spärransordning i *lås* som är avsedd att förhindra omvändning av icke tillhörande *nyckel*

Se figur 33.

3.059**instickslås**

E mortice lock

lås avsett att monteras instucket i dörr

Se figur 4.

3.060**karmstödskruv**

E frame supporting screw

skruv på *slutbleck* som är avsedd att förhindra ökning av dörrspringa vid brytning

Se figur 55.

3.061**kombinationslås**

E keyless combination lock

lås som öppnas genom inställning av en i förväg bestämd och inte avläsningsbar siffer- och/eller bokstavskombination

3.062**kolv**

E bolt

rörlig låsdel, placerad i *lås* eller annan spärrande anordning, som skjuter ut genom *låsstolpe*, *kantskena*, e d

Se figur 38, 84 och 85.

3.063**kolvnacke**

E bolt neck

del av *fall* eller *regel* där *kolven* övergår till *bange*

Se figur 39 och 40.

3.064**kompletteringslås**

E supplementary lock

lås som kompletterar annan spärrande anordning

Se figur 29.

3.065**kåpa**

E box

Se figur 55.

3.066**långskylt**

E long plate

Se figur 58a.

3.067**lås**

E lock

spärranordning som manövreras med *nyckel* eller med annan anordning

3.068**låsbehör, behör**

E lock accessories

detaljer som kompletterar *lås* och som kan ha manövrerande, skyddande, förstärkande eller dekorativ funktion

Se figur 58.

3.069**låscylinder**

E lock cylinder

spärrmekanism som består av *cylinderhus*, *cylinderkärna* samt *spärrelement*

Se figur 35, 36 och 65.

3.070**låsdjup**

E lock case depth

mått som anger *låsets* djup, mätt från *låsstolpens* framsida till *lådhusets* bakre kant

Se figur 32.

3.071**låsenhet**

E lock set

lådhus och tillhörande *spärrmekanism* samt för *låsets* funktion erforderliga *låsbehör* jämte till låset hörande *slutbleck*

3.072**lådhus**

E lock case

låskista med inmonterade låsdetaljer samt *täckplåt* och *låsstolpe*

Se figur 33 och 34.

3.073**låskista**

E case

hölje avsett för montering av låsdetaljer

Se figur 28, 33 och 34.

3.074**låsstolpe, stolpe**

E forend

skena eller del av *lådhus* utgörande *låsets* framkant

Se figur 28 och 34.

3.075**låssystem**

E key system

grupp av *lås* som kan öppnas med mer än en *nyckel*

3.076**manuell förregling, hellre än: mekanisk förregling**

E manual deadlocking

anordning som, vid låst dörr efter manuell påverkan, hindrar *kolvs* rörelse i *låset***3.077****medbringare**

E tailpiece

del av *låscylinder* eller *vred* som vid omvridning påverkar en i *låset* monterad *roddare*

Se figur 35 och 37.

3.078**mekanisk förregling (bör inte användas), se manuell förregling****3.079****mellanlägg**

E spacer

distansbrickor mellan *spärnskivor* eller *tillhållare*

Se figur 37.

3.080**mellanstift, hellre än: delningsstift**

E master pin

spärrstift för olika *stiftdelningar* i *stiftcylinder*

Se figur 35 och 36.

3.081**mitteninrikte**

E bridge ward

inrikte placerat mitt i *låshuset*

Se figur 33.

3.082**motordrivet lås**

E motor operated lock

lås där *kolvarnas* rörelse åstadkoms med motor**3.083****nedskärning**

E key cut

urtag i *nyckelax* för respektive *spärrelement*; jfr *nedskärningsdjup*, *nedskärningsvinkel*

Se figur 47, 48 och 49.

3.084**nedskärningsdjup**

E cut depth

mått på djup av *nedskärning* i *nyckelax*

Se figur 47 och 48.

3.085**nedskärningsvinkel**

E cut angle

mått på vinkel hos *nedskärning* i *nyckelax*

Se figur 49.

3.086**nyckel**

E key

manöveranordning för *spärrmekanism* och *spärrelement* i *lås*

Se figur 46 – 49.

3.087**nyckelansats**

E collar

ansats på *nyckelstam* som vid instickning av *nyckeln* stoppar denna i rätt läge för omvridning

Se figur 44a, 44b, 48 och 49.

3.088**nyckelax, ax**

E bit, blade

del av *nyckel* med *nedskärningar*, som påverkar *spärrelement*

Se figur 44, 48 och 49.

3.089**nyckeldelning**

E combination, code

kod som anger kombinationen av *nyckelaxets nedskärningar***3.090****nyckelgrepp, grepp**

E key bow

Se figur 44, 48 och 49.

3.091**nyckelhålsavstånd, hellre än: dorndjup**

E back set

mått från *låsstolpens* framsida till centrum på *nyckelhålet* i *låshuset* eller *cylindercentrum*

Se figur 32.

3.092**nyckelkanal**

E key way

kanal i *cylinderkärna* där *nyckel* kan föras in

Se figur 35 och 53.

3.093**nyckelprofil**

E key profile

tvärsnitt av *nyckelstam* och *nyckelax*

Se figur 45.

3.094**nyckelrygg**

E key back

från *nedskärningen* motstående kant hos vissa typer av *nycklar*

Se figur 48.

3.095**nyckelskylt**

E key hole escutcheon

Se figur 58b.

3.096**nyckelstam, stam**

E key shank

Se figur 44a.

3.097**nyckelvariationstal**

E number of drifters

antal *nyckeldelningar* för en och samma *nyckelprofil* och *lås*Det teoretiska nyckelvariationstalet beräknas som n^x där $x = (t + 1)/2$ för symmetrisk nyckeldelning och $x = t$ för osymmetrisk nyckeldelning; $n =$ antal *nedskärningsdjup* och $t =$ antal *spärrelement*.**3.098****nyckelämne**

E key blank

Se figur 44.

3.099**nödöppnare**

E emergency exit device

öppningsdon för *utrymningslås* med egen låsmekanism eller eget manöverdon; jfr *panik-regel*

Se figur 30.

3.100**osymmetrisk låsning**

E asymmetrical keying

låsning där *spärremekanismens* funktion från de båda sidorna kräver skilda *nyckeldelningar***3.101****panikregel**

E panic device

nödöppnare med manöverdon som täcker större delen av dörrbredden

Se figur 67 och 68.

3.102**paracentrisk nyckelkanal**

E paracentric keyway

nyckelkanal vars sidor överskrider kanalens centrumlinje minst två gånger

Se figur 53.

3.103**plös**

E lip

del av *slutbleck* framför urtag för *kolv*

Se figur 54.

3.104**plösmått**

E lip width

Se figur 54 och 55.

3.105**regel**

E dead bolt

kolv med rätskuret ändplan

Se figur 28, 34, 38a och 40.

3.106**regellås**

E dead lock

lås med *regel*

Se figur 7 – 10, 13 och 14.

3.107**regelmekanism**

E bolt mechanism

Se figur 40.

3.108**regelstift**

E bolt stump

del som spärras av *spärrelement* och ingår i *regelmekanism* för vissa *lås*

Se figur 28 och 40.

3.109

regelstiftkanal

E bolt stump gate

kanal för *regelstift* i respektive *spärrelement*

Se figur 41.

3.110

roddare

E follower

låsdel lagrad i *låshus* och som vid vridning påverkar *kolv* eller annan låsdel

Se figur 34, 39 och 65.

3.111

roddarfjäder

E follower spring

fjäder som påverkar *roddare* att återgå till utgångsläge

Se figur 34 och 39.

3.112

roddarhålsavstånd

E backset

mått från *låsstolpens* framsida till centrum på *roddare*

Se figur 32.

3.113

rullkolv

E roller bolt

kolv med i yttre änden insatt rulle

Se figur 38d.

3.114

rullkolvslås

E roller bolt latch

lås med *rullkolv*

3.115

rullregellås

E dead lock with roller catch

lås med *rullkolv* och separat *regel*

Se figur 24.

3.116

sidskena

E side bar

del i *cylinderkärna* som i spärrat läge förhindrar dess omvridning

Se figur 35.

3.117

sidstift

E side pin

stift, samverkande med *sidskena*, för spärrande funktion

Se figur 35.

3.118

skivcylinder

E disc tumbler cylinder

lås vars *spärrelement* utgörs av vridande eller lyftande skivor

Se figur 37.

3.119

skivcylinderlås

E disc tumbler lock

lås med *skivcylinder*

3.120

slutbleck

E striking plate

beslag för montering i karm avsett att förstärka denna vid kolvurtag

Se figur 54 och 55.

3.121

slutblecksstolpe

skena eller del av *slutbleck* utgörande slutbleckets framkant

Se figur 55 och 56.

3.122

släpfjäder

E slope spring

Se figur 34.

3.123

smalprofilås

E narrow profile lock

lås med litet *låsdjup*, avsett att monteras i smalt ramstycke

3.124

spärrad kolv

E detained bolt

kolv som i fullt utlåst läge är förreglad och som är avsedd att uppta de belastningar som uppstår vid brytning

3.125**spärrelement**

E tumbler

rörlig del av *spärrmekanism*Exempel på spärrelement är *spärrstift* eller *spärrskiva* i *låscylinder* eller *tillhållare* i *tillhållarlås*.**3.126****spärrkula**

E blocking ball

kula som spärrar *hänglåsbygel*

Se figur 65.

3.127**spärrmekanism**

E tumbler mechanism

en eller flera delar i *låsenhet* som påverkas vid *nyckels* omvridning**3.128****spärrskiva**

E disc tumbler

vridande eller lyftande *spärrelement* i *skivcylinder*

Se figur 37, 42 och 43.

3.129**spärrstift**

E pin tumbler

spärrelement i *stiftcylinder*Kan vara *understift*, *överstift* och *mellanstift*.**3.130****spärrstiftskanal, stiftkanal**

E pin tumbler chamber

gemensam kanal i *cylinderhus* och *cylinderkärna* för *spärrstift*

Se figur 35 och 36.

3.131**stam, se nyckelstam****3.132****stiftcylinder**

E pin tumbler cylinder

låscylinder med *spärrelement* i form av *spärrstift*

Se figur 35.

3.133**stiftcylinderlås**

E pin tumbler lock

lås med *stiftcylinder*

Se figur 12, 14, 16, 18 och 19.

3.134**stiftdelning**

E pin tumbler code

kod som anger *spärrstiftens* längdkombinationJfr *nyckeldelning*.**3.135****stiftfjäder**

E pin tumbler spring

fjäder som påverkar *spärrstift*

Se figur 35 och 36.

3.136**stiftkanal, se spärrstiftskanal****3.137****stolpe, se låsstolpe****3.138****stoppklack**

E nock

Se figur 42.

3.139**svängregel**

E swing bolt

kolv som vid låsning fälls fram ur *låshuset* eller *spanjolettens kantskena*

Se figur 22 och 84.

3.140**svängregellås**

E swing bolt lock

lås med *svängregel*

Se figur 22.

3.141**symmetrisk låsning**

E symmetrical keying

låsning där *spärrmekanismens* funktion från de båda sidorna har samma *nyckeldelning***3.142****säkerhetsslutbleck**

E security striking plate

slutbleck avsett att skydda *låsets spärrade kolv* mot åverkan

Se figur 55.

3.143

tillhållare

E lever, detainer

rörligt *spärrelement* i *tillhållarlås*

Se figur 34, 40 och 41. Tillhållare kan vara enkelverkande eller dubbelverkande.

3.144

tillhållarfjäder

E lever spring

fjäder som påverkar *tillhållare*

Se figur 34 och 41.

3.145

tillhållarhänglås

E lever padlock

hänglås med *tillhållare*

3.146

tillhållarlås

E lever lock

lås med *tillhållare*

3.147

tillhållarpaket

E pack of levers

flera *tillhållare* som tillsammans ger en *nyckeldelning*

3.148

tillhållarstift

E lever pin

Se figur 40.

3.149

trycke, dörrtrycke

E lever handle

don för manövrering av *låsets kolv*

Se figur 61 och 62.

3.150

tryckesansats

E lever handle shoulder

lagringsyta på *trycke* avsedd att hålla detta på rätt plats

Se figur 62.

3.151

tryckesskruv

E lever handle screw

skruv som håller fast tryckeskytt

Se figur 61.

3.152

tryckesstift

E lever handle fixing pin

element som förbinder *trycke* med *fyrkantspinne*

Se figur 62.

3.153

tryckesroddare

E handle follower

Se figur 32.

3.154

tur -en, -er

E turn

med *nyckel* stegvis manövrerad förflyttning av spärrande *kolv*

Se figur 31.

3.155

tvångsstyrd kolv

E guided motion bolt

kolv som måste föras ut till fullt utlåst och förreglat läge innan *nyckel* kan tas ur *låset*

3.156

täckplåt, hellre än: deckel

E cover plate

lock till *låskista*

Se figur 33 och 34.

3.157

understift

E bottom pin

spärrstift avpassat efter *nyckels nedskärning*

Se figur 36.

3.158

uppställningsanordning

E lock back device

mekanism i *lås* avsedd att hålla *kolv* i upplåst läge

3.159

utanpåliggande lås

E rim lock

lås för utanpåliggande montage

Se figur 5.

3.160

utrymningsbehör

E emergency accessories

plomberat manöverdon för *lås* på utrymningsdörr

Se figur 30.